

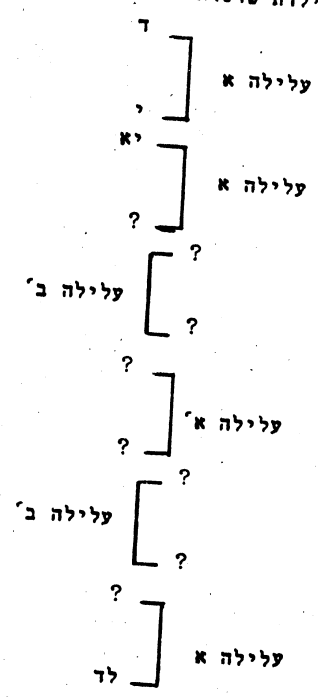
גליונות לעיון בפרשת השבוע
ערוכים בידי נחמה ליבוביץ שנת השבע עשרה

בהעלותך (תשי"ח)

י"א

א. שאלת מבנה

בפרקנו זה שלובות שתי עלילות שונות זו מזו. וכך אפשר לצייר את שלר פרקנו:

קרא בשם כל אחת משתי העלילות וסמן את הפסוקים שבחילתו ובסופו של כל קטע.

ב. שאלה כללית

אברבנאל שואל

למה נענשו בני ישראל עתה בשאלתם הבשר ולא נענשו בפעם הראשונה כשיצאו ממצרים ושאלו בשר? (כוונתו לשמות פרק טז).
קרא את שמות פרק ט"ז והשווהו למקומנו וענה לשאלתו.

ג. החלונות

בעל עקדת יצחק

עניין התואנה הזאת לדעתי הוא מה שיזכרהו אחרי כן, אלא שמתחילה יהיה להם הגמגום והספק פנימי, לבס לפומייהו לא גלי (=לבס לפיהם לא גילה). אמנם אחרי כן אם שלא פירושה כי היה להם לחץ - כבר הוציאו אותה בלשון תואנה וחלו אותה בשאלת הגשר.
...תחילה היו מתאוננים בקרבם, בלתי מוציאים דברי תנואתם בפיהם. אמנם כבר נכנסים תנואתם באזני ה' המבין קרי לב, והוא מה שביאר לחלן: "כי בכיתם באזני ה' לאמור מי יאכילנו בשר". והוא אומר: "וישמע ה' ויחר אפו", כי כן נאמר במבין מעצמו הדבר שלא נדבר בפירוש, כמו שנאמר (בראשית כג, טז) "וישמע אברהם אל עפרון וישקול..."
ואמר שם שבערה בט אש ה' ותאכל בקצתם עד שצעקו על משה ויתפלל בעדם ותשקע האש - עם כל זה לא לקחו מוסר, על דרך שנאמר (ירמיהו ה' ג'): "הכיתה אותם ..".

(בהעלותך תשי"ה המסך)

ולא חל, כליתם מאנו קחת מוטרי, ועוד מעט לסליבה חלוטה חזרו לקלוקלם. והוא זה שאמר: "והאספסוף אשר בקרבו התאוו תאוה", לא התאוו בטר ולא זולתו, אלא התאוו תאוות. וזה דבר מגונה מאוד, כי הנרדף מתאוותיו יט לו צד התנצלות, כמו שאמר (כראסית ג, יג): "הנחש הטיאני", אך אשר לתאוה לבקט, אין לו טום הימלס (=סיבת הצדקה). והנה כשראו העם תאוות האספסוף, שבו לבכות ולהתאונן כבראטונה, אלא שכבר הוציאו התואנה בפיהם, מה שהיה בפנימיות לבם והוא: "מי יאכילנו בטר". והנה כשראו העם תאוות האספסוף שבו לבכות ולהתאונן כבראטונה, אלא שכבר הוציאו התואנה בפיהם...

1. כיצד מתוארת בדבריו התגברותן והתפסותן של התלונות?
2. מה הרמז בדברי הכתוב לכך שמתחילה היה הפקפוק פנימי, "בלתי מוציאים דברי תנאותם בפיהם"?
3. התוכל להביא ראיה לדבריו "סלא התאוו לבטר ולא לזולתו" מתוך תהלים ע"ח ותהלים ק"ו?
- ד. ז. והמן כזרע נד הוא ועינו כעין הבדלח.
- ח. סטו העם ולקטו.

רס"י ד"ה "סטו":

אין סיס אלא לטון טיול, בלא עמל.

אלטיך לפסוקים ז - ס:

היה מקום לומר: מה טקנים במן הוא על אחד מהטעמים: או על סלא יחזק גופם או על העדר הזנת העין, שאין העין רואה דבר הון טתאב לו: או טקצו בו מפני שהיה בא עד אהליהם, ומה טבא לאדם מעצמו ואדם רגיל בו בלי עמל - קצ בו... על כן על הראטון אמרה התורה: ראו עתה כי רעה בלבם, כי הלוא כזב ידברו ואין דבר מן הדברים הגורמים לקוץ במן, כי הנה על הראטון אמר: "והמן כזרע נד" - שמחזק הגוף... ועל הסני אמר: "ועינו כעין הבדלח", שפוא כעין הספיר שתאוה הוא לעינים; ועל הסליטי אמר: "סטו העם", כי הלוא צדיקים בלבד היה בא להם המן עד אהליהם אך לא המון העם המתאווים, כי אם "סטו העם", שהיו מחפשים והולכים עד למרחוק.

- (א) מה קטה לסני המפרטים במלים "סטו העם ולקטו"?
- (ב) מה ההבדל העקרוני בין תשובותיהם?

ה. כ"ב הצאן ובקר יטחט להם ומצא להם.

רס"י: זה אחד מארבעה דברים שהיה ר' עקיבא דורס ואין ר' שמעון דורס כמותו: ר' עקיבא אומר: "שט מאות אלף רגלי" - ואתה אמרת: "בטר אתן להם ואכלו עד ש ימים"? "הצאן ובקר יטחט להם ומצא להם", הכל כמסמעו: מי יספיק להם? כענין טואמר (ויקרא כה, כו): "ומצא כדי גאולתו"...

ר' שמעון אומר: חס ושלום לא עלתה על דעתו של אותו צדיק כך, מי שכתוב בו (במדבר יב, ז): "בכל ביתי נאמן הוא", יאמר: אין המקום מספיק לנו? אלא כך אמר משה: שט מאות אלף רגלי העם אשר אנכי בקרבו, ואתה אמרת: בטר אתן להם לחוד ימים ואתר כן תהרוג אומה גדולה כזו?! - "הצאן ובקר יטחט להם" כדי שיהרגו ותהיה אכילה זו מספקת עד עולם?! וכי טבחן הוא זה?! אומרים לו לחמור: סול כור טעורים ונחתוך את ראשך?! הטיבו הקבה"ו: "ואם לא אתן, יאמרו טקצרה ידי! הטוב בעיניך סיד ה' תקצר בעיניהם? יאבדו הם ומאה כיוצא בהם ואל תהי ידי קצרה לפניכם אפילו טעה אחת!"

רבן גמליאל בנו של ר' יהודה הנשיא אומר: אי אפשר לעמוד על הספל. מאחר שאינן מבקשים אלא עלילה, לא תספיק להם. סופן לדון אחריו. אם אתה נותן להם בטר בהמה גסה, יאמרו: "דקה ביקשנו: 'ואם אתה נותן להם דקה, יאמרו: 'גסה ביקשנו; חיה ועוף ביקשנו, דגים וחגבים ביקשנו, 'אמר לו: 'אם כן יאמרו טקצרה ידי!?"

רמב"ן: ואין מדרשו של ר' שמעון ושל ר' יהודה הנשיא נאותין ללטון הכתוב ומדרשו של ר' עקיבא שאמר: דברים כמסמע, "מי מספיק להם", הוא מסמעות הכתוב באמת.

1. הסגר מדוע אין פרוטי סני האחרונים "נאותין ללטון הכתוב"?

2. הידוע לך, למה לא נענט משה על דבריו אלה ונענט על מעטו במי מריבה, והלא דבריו כאן - אם נפרטם כר' עקיבא - חמורים ממעטו שט?

טשובות יט לשלוח לנחמה ליבוביץ, הסתדרות הציונית העולמית המחלקה לחנוך ותרבות תורניים, ירוסלים, ת.ד. 92.

הסאלות המסומנות x קטו, והמאומנות xx קטות ביותר. יפתר כל אחד לפי דרגתו.